

Romániai könyvtárakról

(Adalékok egy tanulmányút nyomán)

SONNEVEND Péter

Az alábbi általános képet azzal a megjegyzéssel közöljük, hogy a szerző programja nem tette lehetővé a magyar nemzetiség könyvtári ellátásának külön tanulmányozását, ezért e kérdésre egy későbbi számunkban vissza kívánunk térni. (-a szerk.)

EGY KIS STATISZTIKA

Románia lakosságának száma meghaladta a 20 milliót. 1955-től 1973-ig az ország összes könyvtárának állománya 68,2-ről 129 millióra (189%), az olvasók száma 5,3-ról 8 millióra (151%), a kölcsönzött köteteké pedig 56,2-ről 82,6 millióra (147%) nőtt. 1973-ban a lakosság 22,3%-a a közművelődési könyvtárak beiratkozott olvasója (1).

Az összegező jellegű adatokból ilyen hosszú távon két tendencia olvasható ki. Bővült a használók száma (extenzív irány, demokratizálódás): a mindenkori lakossághoz viszonyítva a teljes olvasóarány korábban a 30, mostanában a 40%-hoz áll közelebb. Eközben azonban stagnált az egy olvasóra jutó kölcsönzés-használat száma (az olvasói érdeklődés indexe: kölcsönzött kötet/olvasó 1955-ben 10,6, 1973-ban 10,3). Egy fokkal részletesebb adatok szerint (2) 1971-ben 22 468 könyvtár összesen 119 millió állománnyal rendelkezett (49 millió, azaz 41% jutott a közművelődési, 31 millió, 26% az általános és középiskolai könyvtárakra). Ugyanezen évben 8224 könyv (egyharmada broszura terjedelmű) és a napilapokon kívül 622 periodikum (ebből 60 a gyerek-, vicc- és egyéb közhasznú lap) jelent meg.

A statisztikai megközelítés 1968-ra vonatkozóan tovább finomítható (3). A forrástáblázat alapján végzett számítás szerint ekkor az összes könyvtár-típusban 7,93 millió olvasót regisztráltak, közülük 4,6 millió, 58% jutott a közművelődési könyvtárakra. Ez az akkori lakosság mintegy 24%-át tette ki, tehát valamivel magasabb, mint öt évvel később. A közművelődési könyvtárak csoportján belül szakszervezeti a 6640 intézményből 3715 (56%), a 42,3 millió állományból 11 (26%), s az olvasók közül 1,02 millió (22%). A szakszervezeti könyvtárak átlagos adatai: 2961 kötetes állomány, 274 olvasó (11 kötet/olvasó), míg az államiaké (tanácsiaké): a 219 városi könyvtárra vonatkozóan 45 ezres állomány, 3670 olvasó, (részben már körzetesített) 2706 falusi könyvtárra: 7940 kötet, 1000 olvasó (az olvasóellátottság indexe, falusi és városi összevontan: 8,6 kötet/olvasó). Az olvasóérdeklődés, mint láttuk, országosan 10 kölcsönzés/olvasó körüli értéket mutat, ezen belül a városi könyvtárak esetében

15-20 körül mozog, a falusiaknál nem éri el a 10-et, a szakszervezetiek-nél (és iskolaiaknál) 5-7 kötet/olvasó (4).

A tanácsi közművelődési könyvtárak állományát véve alapul, 1968-ban megközelítően 1,6 kötet jutott országosan egy lakosra, 1973-ban 1,8 volt az átlag (nálunk 1969-ben 1,6, 1973-ban 2).

Egy új könyv átlagértéke 10 Lei körül van (brosurákat is beleértve). A könyvek jelentős hányada papirkötésű, s így a könyvtárakat érzékenyen érintette, hogy pár éve a központi könyvtárellátó, mely a kötést is végezte, beszüntette működését.

A TANULMÁNYÚT PROGRAMJA

A kulturális egyezmény keretében biztosított tizenöt napra azzal a feladattal indultam, hogy elsősorban a társadalomtudományi tájékoztatás romániai helyzetét ismerjem meg. A Kulturális Minisztériumunknak megfelelő Szocialista Művelődési és Nevelési Tanács (Consiliul cultural și educație socialistă - CCES) vendégeként és programja alapján lehetőségem nyílt - színházi előadások és muzeumok megtekintésén kívül - számos tudományos és közművelődési könyvtár felkeresésére, a fővárosban és vidéken egyaránt.

A meglátogatott intézmények:

- Bukarestben : Központi Állami Könyvtár (ÁK)
Egyetem Központi Könyvtára (EK)
Sadoveanu Fővárosi Könyvtár (FK)
Társadalom- és Politikai tudományok Tájékoztatási
Központja (TPTTK)
a CCES-hez tartozó területék Szakmai Továbbképző
Intézete (SzTI)
Tudományos Akadémia Könyvtára (TAK);
- vidéken: Megyei Könyvtár, Constanța
Városi Könyvtár, Mangalia
Megyei Könyvtár, Galați
Megyei Könyvtár, Galați lakótelepi filiáléja
Szakszervezeti Művelődési Központ könyvtára, Galați
Megyei Könyvtár, Iași
Eminescu Központi Egyetemi Könyvtár, Iași (EKI).

IRÁNYÍTÁS - FELÜGYELET

Az irányításra általánosságban a nagymérvű centralizáltság jellemző, s ebben az állami és pártirányítás szervezetileg nem különül el. A CCES a közművelődési és művészeti tevékenység olyan főhatósága, amely állami (miniszteriális) jellege mellett egyben a központi pártapparátus szekciója is az adott területen (a CCES elnöke egyben a KB titkára). Az 1970-ben létrehozott szakosított akadémiák - agrár-, orvos-, illetve társadalom- és politikai tudományos - közül az utóbbinak (mely a TPTTK főhatósága) elnöki

tisztét a KB apparátusának osztályvezetője tölti be. Megyei szinten a tanácselnök és első titkár egy személy.

A könyvtárak tekintetében a struktúra nem törekszik egységes irányításra. A CCES hat igazgatóságnak nevezett szervezeti egységből áll, ezekből három ágazati jellegű - 1. előadóművészetek (színház, zene, cirkusz stb.); 2. könyvkiadás, sajtó- és filmügy; 3. felnőttoktatás (könyvtár, muzeum, művelődési házak) -, a többi funkcionális (külföldi kapcsolatok - gazdasági - személyzeti, az utóbbihoz tartozik az SzTI). A felnőttoktatási igazgatóság keretében egy-két munkatárs foglalkozik a könyvtárakkal. A CCES felügyelete alá az AK-n kívül a közművelődési könyvtárak tartoznak. Az oktatási intézmények felügyeletét az Oktatási Minisztérium végzi, az EK-nak hálózat-központi szerepe van az általános, közép- és felsőoktatási könyvtárak körében. Hasonlóképpen könyvtárfenntartók, tárcajoggal a Román Tudományos Akadémia, illetve a szakminisztériumok.

A CCES munkatársai közvetlen kapcsolatban vannak a megyei szintű könyvtári instruktorkokkal, a káderfejlesztés és -irányítás a személyzeti igazgatóság feladatát képezi. A közművelődési könyvtárak szakmai-módszertani irányításában a CCES támaszkodik az ÁK-ra, az ott működő Módszertani Kabinetre. A mintegy 20 fős kabinet - az olyan országos hatósugaru munkák mellett, mint szakmai információs kiadványok, ajánló bibliográfiák szerkesztése, olvasásszociológiai kutatás stb. - jelenleg inkább instruktóri-instruálási irányban fejt ki tevékenységet, a tervező-fejlesztő jelleg még nem bontakozott ki.

Egy-egy megyei hálózat centralizált egységként működik. A megyei könyvtár a tanácstól kapott anyagi eszközökből az egész hálózat számára gyarapít, emellett módszertanosai révén támogatja a helyi intézményeket, továbbképző tanfolyamokat szervez. A gyarapítás az egyes kiadók tervei alapján folyik (nem lévén a mi "Uj Könyvek" kiadványunknak megfelelő segédeszközük).

A CCES korábbi közművelődési könyvtári szaklapja, a Revista bibliotecilor (és változata, a Könyvtári Szemle) 1974-ben megszűnt, a könyvtári témák ezentúl az Indrumătorul cultural (megfelel a mi Népművelésünknek) lapjain kapnak helyet, méghozzá negyedévi mellékletként, fél számnyi terjedelemben (Biblioteca. Buletin trimestrial de biblioteconomie). Az Indrumătorul cultural nemzetiségi nyelvű változatai - nem azonos tartalommal - a Művelődés, illetve a Volk und Kultur.

KÖZMŰVELŐDÉSI KÖNYVTÁRAKBAN

1968-ban közigazgatási reformra került sor: a korábbi tizenhét régióból (mely százon felüli járásra tagozódott) 40 megyét hoztak létre. 1971-re az átszervezés könyvtári vonalon is befejeződött. Ma tehát - a fővárost leszámítva - 39 megye központi könyvtára közül 16 volt regionális könyvtár, a többit járási-városi könyvtárakból fejlesztik ki. Az általam látott megyei könyvtárak korábban regionális hatókörűek voltak. Fokozatos szint-kiegyenlítésre törekednek. A korábbi Dobruzsza régió könyvtári központja Constanța volt 56 dolgozóval, a régió kettéosztásakor megyei székhely

hely lett Tulcea is. A kiegyenlítés mindkét irányban hat: Constantában a dolgozók száma jelenleg 44, Tulceaban 7-ről 16-ra nőtt. A többi felkeresett megyei könyvtárban is 40 körüli a létszám, közülük 25-30 fő dolgozik könyvtárosi munkakörben, a felsőfoku végzettségűek száma a három helyen: 6-10-13.

A romániai megyék átlagos lakosságszáma megfelel a hazainak (kb. félmillió). A látott megyeszékhelyek mintegy 200 ezres nagyságúak, rajtuk kívül még néhány városi és 50-60 községi település van megyéikben. Constanta megye lakóinak száma 520 ezer, tanácsi könyvtáraiban 80 ezer olvasót lát el (15%), a megyeszékhely 200 ezer lakójából 18 ezer az olvasó (9%) - a 60-as évek közepe óta lassu csökkenés tapasztalható. A megyeszékhelyeken a központi intézményt 2-3 városi filiálé támogatja, például a galați filiálé egy 40 ezres lakótelepen működik és 2800 olvasója van. Az olvasók mintegy fele tanuló; technikus, mérnök és egyéb értelmiségi kb. 20, munkás 10-15%. A megyeszékhelyeken a 18, 18 illetve 25 ezer olvasó 340 - 380 - 500 ezer kötetet kölcsönzött 1973-ban (20 kölcsönzés/olvasó).

Ugyanezen intézmények teljes állománya 500 - 370 - 250 ezer könyvtári egység, évi könyvgyarapodásuk pedig 20 - 20 - 15 ezer példány (mintegy 3500 címből). 1974-ig hozzávetőlegesen 30-40 időszak kiadványt jaratnak (ebből 20 - 40 külföldi), ez most egy újabb keletű takarékosági intézkedés után 50-70 román napilapra-folyóírra korlátozódik. Ebben a vonatkozásban fokozottan rászorulnak a város felsőoktatási vagy vállalati-intézményi szakkönyvtáira. Mindhárom városban több olvasóterme is van a könyvtárnak, ezek azonban - a iași-i kivételével - inkább emlékeztetnek tanulószobára, mintsem kézikönyvtárral felszerelt könyvtári műhelyre.

A 30-35 ezer lakosu Mangalia, a hires tengerparti üdülőhely könyvtára 25 ezres állományával, két dolgozójával 3 ezer olvasó számára évente 25 ezer kötetet kölcsönöz, éves gyarapodása 500 tételből ezer példány könyv.

A megyei könyvtárakban - a látottakon kívül még vagy fél tucatban is - jelentős ajánló, és főleg helyismereti bibliográfiai munkát fejtenek ki, két-három magasan kvalifikált dolgozó közreműködésével. A 60-as évek második felétől kurrens éves helyismereti bibliográfiát adnak ki (évi 2500-4500 tétellel), retrospektív sajtóbibliográfiát és repertóriumokat szerkesztenek, a megye nevezetes alkotó személyiségeiről biobibliográfiai lexikont állítanak össze stb. Mindhárom könyvtár foglalkozik - esetleg más intézményekkel együttműködve - a megyei központi katalógus gondozásával, kurrens megyei könyv- vagy folyóirat-gyarapodási jegyzék előállításával.

Az utóbbi években nagy figyelmet szentelnek az audio-vizuális eszközöknek. Egy-egy megyei könyvtár több ezres lemez- és magnószalaggyűjteménnyel (zenei és irodalmi felvételek), jól felszerelt lehallgató helyiséggel rendelkezik. A könyvtárak irodalmi és ismeretterjesztő előadásokkal is igyekeznek bővíteni közönségkapcsolatukat.

Külön érdemes szólni a fővárosi könyvtárellátásról Bukarest a maga több mint másfél millió lakosával az ország népességének mintegy 7,5-8%-át tömöríti. Az egyes könyvtártípusokban regisztrált országos olvasói létszámokból a főváros részesedése: városi - 11, felsőoktatási - 40, általános iskolai - 7 (!), középfoku oktatási - 12, vállalati-intézményi - 19, szak szervezeti - 24% (1968-as adatok szerint). A teljes fővárosi olvasólétszám

eléri a lakosság 45%-át. A közművelődési könyvtárak olvasója a lakosság mintegy 23%-a, akárcsak Budapesten, sőt a két intézménytípus részese-
dése is azonos az olvasók számát tekintve (tanácsai - 27, szakszervezeti - 63%).

A fővárosi tanácsai hálózat a központon kívül egy-egy gyermek- illetve ifjúsági könyvtárból és további ötven filiáléból áll, 1974 őszén elindult az első bibliobusz (3500 kötet és lemez, 12 kölcsönzési pont, naponta két helyen áll meg).

A Sadoveanu Fővárosi Könyvtár és hálózata együttes adatai:

- állomány: kb. 1,7 millió, ebből a központonban 190 ezer; 1,1 kötet/lakos
- gyarapodás: 100 ezer kötet könyv, periodikum (most) - központonban 36, egy-egy filiáléban 6-6
- olvasó: 110 ezer, lakosság kb. 7%-a (Budapesten a Központtal: 9,3%)
- olvasóellátottság: teljes állományra - 15,5 kötet/olvasó; gyarapodásra - 0,91 kötet/olvasó
- kölcsönzés: 2,5 millió kötet
- olvasóérdeklődés: 22,7 kölcsönzés/olvasó.

A Központ gyakran rendez műsoros esteket, gondozza Bukarest helyismereti bibliográfiai évkönyvét, ujabban tanulmányozzák az olvasók használati szokásait, ezen belül a gyerekek irodalmi érdeklődését (a legolvasottabb mai ifjúsági írók számára "díjat" is alapítottak).

TUDOMÁNYOS KÖNYVTÁRAK

Romániában öt jelentős általános tudományos könyvtár működik - és részeseül kötelempéldányból: ÁK, TAK, valamint a három felsőoktatási centrum központi könyvtára (EK, EKI, Kolozsvár). Mindegyik milliós gyűjtemény, igen gazdag gyarapodással (TAK-ban 7600, EKI-ben 3600 kurrens folyóirat). Nemzeti könyvtárnak számít az ÁK mellett a TAK is (1901-től 1954-ig, az ÁK alapításáig egyedül volt). A nemzeti bibliográfia terén munkamegosztással élnek: a TAK felelős a retrospektívért 1952-vel bezárólag, az ÁK a kurrensért. A TAK több retrospektív nemzeti szakbibliográfia (matematika, irodalomtörténet, agrártudomány) mellett két kötetben kiadta az 1790-1858 között megjelent román időszaki kiadványok repertóriumát. Államilag gondozott kurrens nemzeti bibliográfia 1952-től van, ezt a Könyvkamara indította el, majd 1955-ben vette át az ÁK. Jelenleg három sorozat jelenik meg: a könyvek és a folyóiratrepertórium kéthetenként, 1971-től ETO-szakrendben, a zeneművek (kották és lemezek) pedig negyedévenként. Ez utóbbi 1968-ban indult (5).

A bibliográfiai füzetekben található leírások érdekessége, hogy a katalóguscédula szerkezetét követik. Az ÁK látja el ugyanis a könyvtárakat nyomtatott cédulával (évi 3 millió darabot terjesztenek), s gazdaságosabbnak ítélték ezt a megoldást, hogy csak egyféle cimleírás készül. Az ÁK-ban folynak az előkészületek a nemzeti bibliográfia lényeges kiterjesztésére. Összesen 10 kurrens szériát fognak szerkeszteni. A jelenlegi három utániak: 4. sajtóbibliográfia, 5. hivatalos kiadványok, 6. tér-

képek, 7. disszertációk, 8. ikonográfikus (vizuális) dokumentumok, 9. ap-
rónyomtatványok, 10. daco-romanica. Ezek éves kiadványok lesznek,
1971-es indító tárgyévvel, a visszamenőleges feltárást - 1964-ig - kumu-
lált kötetekben rögzítik. A daco-romanica ugyanazon hármass gyűjtési
elvet követi, mint a hungarica.

Az ÁK évente kiadja - ETO-szakrendben, utalásokkal - a külföldi
folyóiratok országos lelőhelyjegyzékét. 1974-től összevonják az eddigi
két sorozatot (1973-ban vétel utján 991 könyvtárban 9850, cserével 149
könyvtárban 11 332 tétel).

Hasznos információs segédeszközként gondozza az ÁK 1957 óta a
Nem publikált bibliográfiák évkönyvét, ennek alapján a használó közvet-
lenül a bibliográfiát előállító helytől ingyenes másolatot kérhet. Az EK
ugyancsak évente ad ki áttekintést a felsőoktatási könyvtárak tájékoztató
kiadványairól, összeállításairól.

A külföldi könyvekről 1967-ig évente kétszer adott ki az ÁK or-
szágos gyarapodási jegyzékét, 1968-tól havi füzetek jelennek meg, tudom-
ányági sorozatra tagoltan. Az ÁK jelenleg hét (filozófia, tudomány és
kultúra, történelem, közgazdaságtudomány, művészet és sport, földrajz-
geológia, biológia), a TAK négy (nyelvtudomány, irodalom, matematika,
fizika), az EK egy (pedagógia) sorozatot szerkeszt, a többi ágazati tá-
jékoztató szervek adják ki. A teljes áttekintésre az ÁK éves kumulációi
szolgálnak (2-3 éves késés, ETO-szakrend, betürendes mutató, kb.
35 ezer tétel).

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI TÁJÉKOZTATÁS

A 60-as években a romániai könyvtárak határozott lépéseket tettek
a tájékoztatási tevékenység fejlesztésére, így dokumentációs központokat
hoztak létre a TAK, az EK stb. keretében, majd sor került önálló tájé-
koztatási központok kialakítására is. Így természetes volt, hogy amikor
megteremtették a szakosított tudományos akadémiákat, akkor tájékoztatási
központokat rendeltek melléjük. A TPTTK (Centrul de informare și
documentare în științele sociale și politice - C.I.D.S.P.) 1970 július 1-én
kezdte működését, magvát egyébként a TAK dokumentációs központja ké-
pezte. Ennek funkciója: szolgáltatás és rendszerkoordinálás (legalábbis
a nem indokolt párhuzamosságok kiküszöbölése). 1974 tavaszáig - amikor
egy felső szintű határozat az intézmény dolgozóinak létszámát 117-ről
mintegy egy tizedére csökkentette - a TPTTK igen jelentős szétsugárzó
tájékoztatási tevékenységet fejtett ki (6).

A TPTTK szakirodalmi bázisát egyebek mellett 1000 külföldi tár-
sadalomtudományi folyóirat képezte (feldolgozás után ezeket leadták az
akadémiához tartozó két tucat társadalomtudományi kutatóhely valamelyi-
kének). Tájékoztató munkájukkal egyrészt a felső (akadémiai és párt)
szintű irányítást látták el gyorsinformációkkal, másrészt a belföldi ku-
tatók számára tártak fel és közvetítettek évente mintegy 50 ezer eredeti
közleményt. A külföld tájékoztatására pedig angol illetve orosz nyelvű
referáló folyóiratban ismertették a romániai publikációkat.

Munkájuk méreteiről éves kiadási tervük adhat képet (7):

1. Colecția: progrese, direcții, tendințe cimen tiz interdisziplináris témában (ipari esztétika, munkaerő, marketing stb.) évente összesen 51 számban szemletanulmányok;
2. Biblioteca documentară... sorozatcimmal évente néhány kötetnyi fordításgyűjtemény (pl. amerikai szociológia);
3. Nyolc tudományterületen (közgazdaságtudomány, filozófia-logika, történelem-régészet, pszichológia, szociológia, irodalom- és művészettörténet és -elmélet, nyelvtudomány-filológia, jogtudomány) párhuzamos bibliográfiai illetve referáló folyóirat, évente összesen 80 számban;
4. Publicații metodologice de profil sorozatcím alatt elemzések - évi három számban - a társadalomtudományok korszerű kutatási módszereiről (matematikai modellálás).
5. A külföld tájékoztatására: évi 4-4 számban Romanian scientific abstracts social sciences - Rumünszkij bjulleten' naucsnoj informacii. Obscsesztvennue nauki.

Ma a TPTTK (12 munkatársával) havi intern kiadványban áttekintést ad a felső vezetés számára a legfontosabb belföldi társadalomtudományi kutatási eredményekről, kimutatást készít a párt programpontjaihoz kapcsolódó friss szakkönyvtermésről (ugyancsak belföldi), s néhány lényeges külföldi könyv vagy tanulmány fordítását gondolja - szintén belső felhasználásra. A TPTTK 1974-ben informatikai szakfolyóiratot indított el Metodologia și sociologia informației címen, főszerkesztője M. Ioanid, a TPTTK vezetője.

Érdemleges munkát végez az EK is. Bizonyos egyetemi könyvtári funkciók (bibliográfiai kalauzok egyetemistáknak, jegyzék az oktatók publikációiról stb.) mellett évente néhány tematikus bibliográfiai-referáló gyűjteményt adott ki (pl. az 1972-ben elkészült, s a kiscsoportok szociológiájával foglalkozó összeállítás 67 tanulmány részletes referátumát és további száz tétel címfordítással ellátott bibliográfiai leírását tartalmazza), s az oktatók gyorsinformálására kéthetente current contents-tipsu eszközt állít össze (Din sumarul periodicelor străine, Științe sociale címen, 200 példányban, számonként 30-40 külföldi társadalomtudományi folyóirat tartalomjegyzéke címmásolattal kísérve), mely évente mintegy száz folyóirat áttekintését biztosítja. Másolatszolgáltatásra azonban az EK nem vállalkozik.

SZAKMAI TOVÁBBKÉPZÉS

1971-ben törvény született a szakemberek rendszeres, 4-5 évenként megújítandó továbbképzéséről. A CCEs még az évben létrehozta az SZTI-t, a művészeti és közművelődési káderek továbbképzésére. Itt, az országos szinten az egyes szakterületek vezető munkatársaival foglalkoznak, egymásfél éves levelező tanfolyam keretében. Harminc szakember-kategóriában mintegy 3500 főt érint ez évente, ezen belül öt kategória (tanácsi felügyelők, városi, községi könyvtárvezetők stb.) a könyvtárosoké, évi létszámuk mintegy 200 fő (megyéenként 3-5). Az Intézet létszáma 40 fő,

ebből 17 szakelőadó. A képzés szerkezete: a képzés ideje alatt az adott csoport számára néhány összejövotelt szerveznek (tematika kijelölése az általános irányelvekből, egy-két témából előadás, konzultáció, tapasztalatcsere); egy konkrét kérdéstről a hallgatók záródolgozatot (tanulmányt) írnak; majd a képzési idő végén ezt megvédik, levizsgáznak az egész tematikából és vaskos teszt-anyagot töltenek ki. Az SzTI mindezek alapján a hallgatóról véleményt fogalmaz meg a főhatóság személyzeti igazgatóságának. Az SzTI hallgatói a későbbiekben a megyei szintű továbbképzés szervezői-előadói.

JEGYZETEK

1. Vlădescu, George: Sistemul bibliotecilor din România. Trei decenii de realizări. = Indrumătorul cultural, 1974. No. 6. 34-37. p. - Ld. Informationsdienst Bibliothekswesen, 1974. No. 5. 16-17. p.
2. Statistical annuaire 1971., 1972. Paris, UNESCO, 1972., 1973.
3. Ghidul bibliotecilor din România. Bucuresti. Ed. Enciclopedică Română, 1970. 476 p. mellékelt táblázata.
4. Magyarországon a közművelődési könyvtárakban 25,5 kölcsönzés/olvasó: ezen belül a tanácsi könyvtárakban 28,2 (városban 32,5, falun 26,7), a szakszervezeti könyvtárakban 17,3, illetve az általános és középiskolai átlag nálunk is csak 5,6 kölcsönzés/olvasó. (Források: Településeink könyvtári ellátása 1973. NPI, 1974.; A közművelődési könyvtárak állománygyarapításának néhány jellegzetessége 1968-1972. Összeáll. Mándy Gábor. Bp. OSzK Könyvtártudományi és Módszertani Központ, 1974. 32. p.; Könyv és Nevelés, 1974. No. 4-5. 210-211. p.)
Az alacsony romániai értékekkel kapcsolatban két feltevésünk van - bár az okok nyilván többreütiek. A román könyvtárakban maximum három kötetet kölcsönözhet három hétre az olvasó. Másik befolyásoló tényezőnek az állománygyarapítás belső arányainak kialakítását érezzük. Egy friss anyag szerint - Ioana Tăutu: Organizarea completării colecțiilor. Dialog cu M. A. Radu, instructor cu problemele de bibliotecă în Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Argeș. = Indrumătorul cultural, 1974. No. 3. 41-43. p. - Argeș megye 94 könyvtára számára 1974-re 76 társadalmi-politikai témájú műből 9130, 43 mezőgazdaságiból pedig 2958 példányt rendeltek meg, amely mennyiség a teljes könyvgyarapodás 20 %-át teszi ki.
5. Lásd részletesebben: Orzsehovszkaja, T. E.: Goszudarsztvennaja tekuscsaja bibliografija Rumünii. = Bibliotekovedenie i bibliografija za rubezsom, 1974. vüp. 48. 58-83. p.
6. Ld. Die Information in den Gesellschaftswissenschaften in Rumanien. Hrsg. Zentrum für gesellschaftswissenschaftliche und politische

Information u. Dokumentation. [Buc., 1971.] 8 p. Soksz.
Ioanid, Mircea: Centrul de informare și documentare în științele
sociale și politice (C.I.D.S.P.) = Revista bibliotecilor, 1971. No.
4. 195-197. p.; ugyanó: Informarea în științele sociale și politice
în sprijinul deciziei. = Revista bibliotecilor, 1973. No. 4. 195-
198. p. Uó: Information in the social sciences. = Metodologia și
sociologia informației, 1974. No. 1. 3-8. p.

7. Ld. Metodologia și sociologia informației, 1974. No. 1. 63. p.

Szakirodalmi ellátási rendszer Finnországban Tények és benyomások

SÁRDY Péter

A Könyvtári Figyelő 1975. évi 2. számában ismertettük
két finn szerző, E. Häkli és E. Törnudd tanulmányát
Finnország tudományos könyvtárainak és tájékoztatási
szolgáltatásainak rendszeréről. E téma kifejtését folytat-
ja a jelen cikk írója.

1974 őszén módomban állt hosszabb ideig tanulmányozni Finnország
könyvtárügyét, ezen belül is elsősorban a szakkönyvtárak tájékoztató te-
vékenységét. A látottak és tapasztaltak alapján szükségét érzem, hogy
néhány kiegészítést fűzzek Esko Häkli (a Helsinki Egyetemi Könyvtár igaz-
gatója) és Elin Törnudd (a Helsinki Műszaki Egyetem Könyvtára igazgatója)
bevezetőben említett tanulmányához. Céлом természetesen nem az ott le-
írtak cáfolata, hiszen megállapításaik fedik a valóságot. Inkább azokról a
benyomásokról szeretnék írni, amelyek, meggyőződésem szerint, kiegészi-
tik az általuk adott képet, s ilymódon talán a valósághoz, a tényleges le-
hetőségekhez közelítik a tanulmányukban rögzített elképzeléseket.

Közismert és aligha kárhoztatható tény, hogy a szakirodalom az ese-
tek jelentős részében az eredményekről és a pozitív elképzelésekről szá-
mol be, s csak kisebb mértékben tér ki a felmerülő nehézségekre, prob-
lémákra. Lényegében ezt teszi Häkli és Törnudd írása is. Hogy most mégis
"pápább leszek a pápánál", hogy megkísérlem feltárni azt a hátteret is,
amelyről a szerzők nem ejtettek szót, nem azért történik, hogy az általuk
leírtak értékét csökkentsem, hanem azért, hogy a korábban 'közölt tömö-
ritéssel együtt próbáljak meg képet adni a finn szakirodalmi ellátási és
tájékoztatási rendszer helyzetéről és perspektíváiról.

Mindenekelőtt hadd szögezzem le, hogy Finnországban a szakirodalmi
ellátás kapcsán csak a - tágan értelmezett - szakkönyvtárakra kell gon-
dolnunk. A közművelődési könyvtárak sem ténylegesen, sem szándékukban
nem foglalkoznak szakirodalmi ellátással, különben is a finn könyvtári
életben a két könyvtártípus minden szinten elkülönül egymástól.